

взагалі в культурі й науці того часу) проявилася характерна тенденція різновекторності думок, «єдиноправильний» соцреалізм ще не зайняв свого виняткового становища. Праці Я. Полфьорова й С. Тележинського висвітлюють М. Лисенка як багатогранного діяча: композитора, фольклориста та диригента, у творчості якого сфокусувалися провідні процеси розвитку української музичної культури того часу, тоді як у наступних десятиліттях (1930–1940 рр.) постать композитора стане однобічною, а творчість набуде застережень. У публікаціях журналу «Музика» окреслились основні напрямки лисенкіани, що з часом розкрились як базові в контексті лисенкіани ХХ – початку ХХІ ст. Найповніше підмітила значення лисенкознавчих праць 1900–1920-х років О. Немкович, зазначивши, що в них у найбільш стислому й концентрованому вигляді проявилася тогочасна національна музично-історична концепція в цілому – «осмислення вітчизняної музичної культури як цілісної й оригінальної частини загальноєвропейського музичного мистецтва» [4, с. 169].

Література:

1. Бонь О. І. Координація Музеєм українських діячів науки і мистецтва меморіальної роботи місцевих музеїв у 20–30-х роках. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/kraeznavstvo/2001_1-4/30_5.pdf
2. Людкевич С. Дослідження, статті рецензії, виступи. – Л., 1999. – Т. 1. – 496 с.
3. М. Лисенко: Каталог виставки, присвяченої Миколі Лисенкові з нагоди 85-ліття з дня його народження і 15-ліття з дня смерті. – К., 1927. – 40 с.
4. Немкович О. Українське музикознавство ХХ століття як система наукових дисциплін : монографія. – К., 2006. – 534 с.
5. Полфьоров Я. Микола Лисенко в світлі сучасності // Музика. – 1927. – № 5–6. – С. 4–23.
6. Стешко Ф. Микола Лисенко й українське громадянство // Українська музика. – 1937. – № 9–10. – С. 149–156.
7. Тележинський С. М. В. Лисенко як диригент // Музика. – 1927. – № 5–6. – С. 23–27.

УДК 001.814:78(051)071.1

*Людмир ФІЛОНЕНКО (Дрогобич),
Уляна МОЛЧКО (Дрогобич),
Петро ШИМАНСЬКИЙ (Луцьк)*

ІЗ ДжЕРЕЛОЗНАВЧОЇ СПАДЩИНИ: МАЛОВІДОМА СТАТТЯ МИХАЙЛА ТЕЛЕЖИНСЬКОГО «МИКОЛА ЛИСЕНКО»

У статті проаналізовано маловідому публікацію композитора з Волині Михайла Тележинського про основоположника української класичної музики Миколу Лисенка (1842–1912). Вперше впроваджується до сучасного наукового обігу матеріал, опублікований в часописі «Церква і нарід» від 15 жовтня 1937 року, Ч. 20.

Ключові слова: музично-критична стаття, творча спадщина Миколи Лисенка, композитор Михайло Тележинський.

В статті проаналізовано малоизвестную публікацію композитора с Волини Михайла Тележинського об основоположнике української класическої музики Николае Лысенко (1842–1912). Впервые вводиться в современный научный оборот материал, опубликованный в журнале «Церковь и народ» от 15 октября 1937 года, Ч. 20.

Ключевые слова: музыкально-критическая статья, творческое наследие Николая Лысенко, композитор Михаил Тележинский.

Unknown article about a founder of Ukrainian classic music Mykola Lysenko by Mykhajlo Telezhynsky, composer from Volyn Region, is examined. This information published in newspaper «Церква і народ» («Church and people») on October, 15, 1937, is improved to modern scholar usage at the first time.

Key words: music critique, works by Mykola Lysenko, composer Mykhajlo Telezhynsky.

Постановка проблеми. Життєпис і творчість основоположника української класическої музики Миколи Лисенка не завжди подавались об'єктивно (переважала однобічність, поверхневість, хибна ідеологічна спрямованість, догматичний підхід до важливих культурних процесів). Адже зовсім не вивчено його духовну спадщину, вимагає глибшого осмислення музично-критична діяльність, а також фортепіанна творчість митця. Відзначимо музикознавців і науковців, які в своїх монографіях і статтях аналізували творчість і життєвий шлях корифея української музичної культури. Це, передусім, Л. Архімович й М. Гордійчук [1], Т. Булат [2], М. Дремлюга [3], О. Козаренко [8], Г. Курковський [9], Ост. Лисенко [11], Р. Скорульська [17], Є. Товстуха [20], В. Чаговець [23] та ін.

Метою статті є дослідити і проаналізувати маловідому статтю М. Тележинського «Микола Лисенко» та визначити її роль у практичній діяльності майбутніх музикантів-педагогів.

Виклад основного матеріалу. До історії української музичної культури Микола Лисенко увійшов як талановитий композитор, педагог, піаніст та музично-громадський діяч. Відзначмо, що майже всі попередники й сучасники митця виявили себе здебільшого в якомусь одному музичному жанрі або в невеликій кількості творів (С. Гулак-Артемівський, П. Ніщинський, М. Колачевський, Ост. Нижанківський, М. Завадський), а М. Лисенко підносить усі жанри української музики на високий художній і фаховий рівень. Він створює опери, хори, вокальні ансамблі, композиції для сольного виконання, камерно-інструментальні твори, зокрема для фортепіано, музику до драматичних вистав, закладає основи музично-критичної і наукової думки. Діяльність композитора мала вирішальний вплив на подальший напрямок розвитку національної музичної творчості. М. Лисенкові судилось стати й одним з організаторів концертного життя в Україні. Починаючи з юнацьких років і до останніх днів життя, він як видатний

піаніст-віртуоз виступав із концертами у Празі, Львові, Москві, Києві та багатьох інших містах.

Микола Лисенко зробив значний внесок щодо збирання, вивчення, художніх обробок та популяризації народних пісень. У них він вбачав основу своєї творчості, вони були постійним джерелом ідейно-образної наснаги й художнього збагачення його безсмертної музи. В. Чаговець слушно писав: «Народна пісня, народна музична творчість були тією могутньою рікою, а вірніше буде сказати, тим неосяжним і мало дослідженим океаном, по якому Лисенко, ще будучи юнаком, спрямував свій творчий шлях, спочатку як збирач дорогоцінних самоцвітів народної творчості, а згодом – вже й як досвідчений майстер-творець, що перетворює самоцвіти в прекрасні намиста національної культури» [23]. Нагадаймо, що композитор опублікував 7 збірок народних пісень (по 40 зразків у кожній) для голосу з фортепіано і 12 – у хоровому аранжуванні (по 10 пісень у кожному випуску). Крім того, було видано тематичні збірки обрядової пісенності: веснянки, колядки, купальські пісні тощо.

Високо оцінив архієпископ І. Огієнко використання української пісні як вдячного образно-тематичного матеріалу в умовах, коли все українське нещадно заборонялося царським режимом, у своїй знаменитій «Українській культурі». Він захоплено писав: «...такою ж солодкою, чарівною та привабливою зосталась пісня наша ще й досі! Зосталась такою, хоч останніми часами забороняли нам співати, гнали пісню нашу із школи, гнали із життя, а солов'ю України, покійному М. Лисенкові, не дозволяли під нотами ставити слів, – дозволялось видавати самі тільки ноти... Проте голосно лунала і німа оця пісня...» [15].

Отримавши професійну освіту, Микола Лисенко став чудовим піаністом-виконавцем і активно концертував як в Україні, так і за її межами. Про це свідчить спогад Володимира Пухальського (першого директора Київської консерваторії, викладача знаменитого Володимира Горовиця – *Л. Ф.*), який відзначав: «Як учень старонімецької школи, заснованої на силі пальців, він мав техніку, яка відзначалась чистотою і прозорістю і найбільше відповідала п'есам ритмічного характеру. Граючи дзвінко й строго в такт, він любив карбувати фрази, відокремлюючи сильні долі від слабих виразними акцентами. Ось чому шуманівський концерт, що вимагав цих якостей, як і бетховенський (G-dur), який я теж чув у виконанні Лисенка, знайшли у ньому прекрасного інтерпретатора. Твори ж наспівного, ліричного, елегантного настрою були менш у характері віртуоза, що мав, як і багато інших піаністів, свій спеціальний жанр, своє амплу. Мені подобалося в ньому його навдивовижу чесне, щире й любовне ставлення до мистецтва» [16].

У статті Михайла Тележинського “Микола Лисенко” йдеться, скоріш, про життєпис і творчий шлях Миколи Лисенка, акцентується увага на його духовній спадщині. Автор відзначає також його авторитет і як музично-громадського діяча, диригента та піаніста. Подаючи цей матеріал до друку, ми намагалися збе-

регги його в оригінальному вигляді, не наближаючи лексику і правопис до вимог сучасної літературної мови. Стаття Михайла Тележинського друкується вперше після 1937 року, редакторське втручання мінімальне (у квадратні дужки взято те, що розшифрували автори). Матеріал Михайла Тележинського, який пропонуємо читачам, цікавий не тільки стосовно творчої постаті Миколи Лисенка, а й тим, що його написано до 25-річчя від дня смерті композитора.

Свящ[еник] М. Тележинський

**Микола Лисенко
(В 25 роковини смерті)**

24 жовтня ц[ього року] минає 25 років до дня смерті славного українського композитора св. п. Миколи Віталієвича Лисенка. Його заслуги для батьківщини й рідного народу кажуть нам ушанувати його світлу пам'ять не злим тихим словом і теплою молитвою за вічний спокій його шляхетної душі.

Імя Миколи Лисенка золотими літерами записано в історії української культури поруч з імям Кобзаря України Тараса Шевченка. Зокрема ж для української музики імя його має особливе, епохальне значення, бо він перший з українських композиторів створив національну художню музику свого народу, високо підніс її до рівня всесвітньої музики і вивів у широкий світ поміж європейських народів.

Імя Миколи Лисенка, як світової слави художника звуку, стоїть поруч з іншими геніями, і його художня творчість має для української музики те саме значення, що й імя Гріга для Норвегії, Глінки для Росії, Сметани для Чехії, Шопена для Польщі, або Сібеліуса для Фінляндії.

Кожний культурний нарід є щасливий і гордий, коли він має своїх велетнів духа, що народилися з ласки Божої, зросли й принесли шляхетні овочі своєю творчою працею на ниві народній.

Наш Микола Лисенко походить з старого козацького роду. Народився 1842 року в с. Гриньках на Полтавщині. Хоч і походить він з аристократичної родини, яка здалеку стояла від простого мужицького люду й, особливо з підборканням України Московією, потягла до російського дворянства, – то все ж таки Микола Лисенко ніколи не цурався свого рідного народу, завжди був з ним і працював тільки для нього.

Чародійний вплив української народньої пісні на Миколу Лисенка так зріднив його з українською стихією, що він до останніх днів свого життя залишився вірним сином свого народу. А могутній вплив музики Бетховена, Моцарта, Шопена, Римського-Корсакова й інших композиторів, яких студіював, виховав нам художника європейської слави.

Художньо-музична творчість Миколи Лисенка є надзвичайно багата своїм змістом, кількістю і якістю. Ще будучи учнем Лейпцигської Консерваторії, най-

кращої того часу, М[икола] Л[исенко] видає перший збірник українських народніх пісень і першу серію музики до Шевченкового «Кобзаря».

Почав свою музичну творчість М[икола] Л[исенко] з української народньої пісні, підкреслюючи її велике значіння для створення національно-художньої української музики, а також тим самим проторив і вказав правдивий шлях для народньої української музичної культури. Унезалежнив її від чужої – московської. А через порівняння мелодій українських дум з мелодіями пісень інших народів розкрив Лисенко спорідненість наших мелодій з пісенними мелодіями Сербів, Болгар, Арабів, Персів і взагалі народів європейського сходу.

Сім збірників народніх пісень з супроводом фортепяна, дванадцять десятків пісень у хоровому розкладі, «Молодощі» – збірник танків та веснянок, українські обрядові пісні – веснянки, купальські, колядки, щедрівки. «Українське весілля», записане в м. Борисполі Переяславського повіту, – все це яскрава ілюстрація до музично-етнографічної творчости нашого композитора.

Понад 80 номерів солоспівів, побудованих на поезії Т. Шевченка, характеризують художню творчість М. Лисенка. Великий український поет, вічноживий Тарас Шевченко, викликав до життя музу славного музики. Вдарив по її струнах і заграв українську мелодію, голосну та правдиву, як Господнє Слово.

Не перебільшено можна сказати, що ледве хто з композиторів дав в своїй творчості, під впливом своїх поетів стільки правдивої краси звука-поезії, скільки дав нам М. Лисенко від поезії Тараса Шевченка.

Вистарчить тут пригадати хоч декілька з цих перлин звуко-поезій, щоб переконатися в нашому твердженні. Наприклад: кантати чи симфонічні поеми – «Бють пороги, місяць сходить» та «Радуйся ниво неполітая» (в супроводі оркестру), або «Гайдамаки», «Іван Підкова», «Іван Гус», уривки до «Гамалії», «Ой, діброво, темний гаю», «Минають дні», «Учітеся, брати мої» і інші.

І інші наші поети, – як ось Іван Франко, Борис Грінченко, Леся Українка, Олесь, – також торкалися по струнах Лисенкової музи. Щодо інструментальних творів, переважно фортепянових, – Лисенко так само будував їх на різних народніх мотивах.

Серед величезного музичного Лисенкового скарбу почесне місце займають його опери: «Різдвяна ніч», «Утоплена», «Тарас Бульба», «Зима й весна», «Коза Дереза», «Пан Коцький», «Енеїда», «Сон літньої ночі», «Сафо», «Ноктюрн»... Цим М. Лисенко дав нам правдиві зразки національної української опери, бо до Лисенка взагалі не було жадної української опери.

Будучи релігійним, Микола Віталієвич дуже любив церковні співи, особливо композиції Веделя й Бортнянського. Завжди ходив чи то до Святої Софії, чи до Михайловського монастиря слухати церковні хори таких мистців-диригентів, як відомого Я. С. Калішевського, І. І. Апполонова; але сам мало творив на церковні мотиви; очевидно тому, що не мав під руками українського перекладу Богослуж-

бових текстів. Він тільки вказав нам своєю музичною творчістю шлях до національної церковної музики. Його канти, колядки, щедрівки, молитва «Боже Великий Єдиний», «Пречистая Діво, Мати руського краю» – є найкращі зразки-перлини музичної творчості релігійно церковн[ого] характеру.

М. Лисенко у ті минулі часи був для українського громадянства не тільки великим художником-композитором, але й великим громадянином-вихователем. Жадна громадська чи культурно-освітня праця в осередку українського життя – Київі не відбувалася без його активної участі. В Українському Клубі, в музичній школі імені композитора, на театральних виставах, концертах – скрізь ми бачили «Батька-приятеля» в тій чи іншій ролі невтомного діяча. Завжди привітний, дотепний, повний українського гумору, статечний, аристократ: разом такий простий і доступний у товариському обходженні, Микола Віталієвич був для всіх постаттю таємничо-привабливою, що як магнит притягувала до себе.

У його Музичній школі від ранку до вечора кипіло життя, – таке барвисте, змістовне. Особливо, коли зібралася на співанки студентська й семинарська молодь, або сходилися на наради артисти театру М. Садовського. Старий Батько-Господар сідав за фортеп'яні й, поки зачиналися співанки, частував своїх гостей солодошами українських мелодій, а в перервах любив слухати веселих жартів і анекдотів Ол[ександра] Антоновича Кошиця, вставляючи свої дотепні репліки.

На старості своїх літ Микола Віталієвич не любив провадити з хором співанки, а все доручав Ол[ександру] Ан[тоновичу] Кошицю, або комусь іншому. Сам сидів у куточку й з замилюванням слухав, схрестивши руки на грудях, як семинарські піднебесні тенори «заливалися солов'ями», або підземні баси «рили» землю. Любив він семинарську молодь за її співучість і завжди зустрічав з веселим привітом: «Слава «Ісусові Піхоті», от тепер заспіваємо, так заспіваємо».

Одного разу (здається, 1908 року) українське громадянство м. Києва улаштувало Академію на честь Тараса Шевченка. Все як слід було приготовлено до Академії. Лише місцева адміністративна влада довго не видавала дозволу, але за допомогою високопоставлених осіб дозвіл здобули, Академія відбулася в салі Польського Клубу «Огніво» чи «Огніско», що на Хрещатику. Першою точкою програми був «Жалібний марш» («Вмер батько наш, та й покинув нас») муз. М. Лисенка на мішаний хор з супроводом симфонічного оркестру. Цей чудовий музичний твір на співанках з хором розучував Ол[ександр] Ан[тонович] Кошиць, а на Академії мав диригувати сам автор.

Саля Клубу гарно удекорована; над сценою – великий портрет Тараса Шевченка в квітках і вишиваних рушниках. На салі повно публіки. У всіх святочний урочистий настрій. Нетерпляче чекають початку. Підноситься завіса. На сцені стоїть як вкопаний численний мішаний хор у гарних українських убраннях, а за хором – струнний оркестр. З боку від хору виходить Микола Лисенко. На салі буря оплесків. Вітають. Стає перед хором, бере з пюпітра диригентську палічку,

підносить до гори, рахуючи в темп марша: раз-два-три-чотири ... і стиха полились жалібні звуки марша: «Вмер батько наш»...

Все завершило. Затаїло дихання. Чудово хор співає, оркестр підгравася, а сам Ясновельможний рівномірно відбиває такт палічкою... Але раптово, як зачарований, хор став... Оркестр грає далі... В очах у всіх хористів жак... Як одне око хор уперто дивиться на свого диригента, не розуміючи, що сталося¹... Диригент помітно хвилюється, нервово показує палічкою вступ хорові. Хор починає несміливо співати... Починається якась страшна какофонія: хор і оркестр різно беруть мелодію. Диригент гнівно стукає палічкою по попіву. Хор і оркестр стали... На салі замішання... На сцені переполюх... Хвилина павзи, палічка йде вгору, й хор та оркестр знову починають жалібний марш, але... тільки до «каменя преткновенія»... Знову какофонія... Диригентська палічка летить понад головами хористів; диригент зіскакує з підмостку й швидкими кроками йде через сцену грізний і схвильований поза лаштунки, вбігає до бічної кімнати, сідає в крісло й дріжачим голосом просить дати йому шклянку холодної води. Ніхто нічого не розуміє, що сталося. Хористи й хористки на ципочках обережно підходять до улюбленого Батька і, як винні діти просять пробачити їм вільні й невільні провини й благають змінити гнів на милість. Та де там. Микола Віталієвич тільки грізно відповідає: «Це все Кошиць винуватий... то він мені навмисно так зробив... не довчив або перевчив... коли не розуміє, то нехай не береться не за своє діло... тепер нехай сам диригує». І сміх і сльози. Що ж робити? Молоденькі хористки навколо попадали на коліна, цілують руки Батька й просять не гніватися та обіцяють добре виконати Марш. Входить делегація од публіки. Чемненько кланяється, висловлює якесь «співчуття» й просить продовжувати концерт. Буря зтихла. Гроза пройшла. Хор і оркестр вмить вишикувались на сцені в повному порядку. Тиха умова: «не звертати уваги на палічку Миколи Віталієвича, одним оком на нього, а другим на Кошиця, що сидить у першому ряді перед сценою». Завіса. Микола Віталієвич на сцені. На салі ураган оплесків. Микола Віталієвич самозадоволено й привітно усміхнувся, енергійно махнув палічкою й сизокрилим орлом полинув понад звуками своєї музи. Мабуть ще ні один хор не співав і не співатиме цього «Жалібного Марша» так чудово, як тоді співав. Ось уже одлетіли вдалечінь, як журавлі сірим шнурком, останні звуки «Жалібного Марша»: «тож по йому плаче, тужить Україна ненька... жалібненько...». Хор скінчив співати. Оркестр піаніссімо дограє останні акорди. Скінчено. Могильна тиша. А рідненький Микола Віталієвич у задумі й захопленню та самозабутті продовжує махати палічкою, одбиваючи рівномірно такти, так як нібито ще не скінчив створеного ним і присвяченого в 27 роковини смерті Тараса Шевченка «Жалібного Марша».

На салі зачарована публіка раптово пробуджується й громом оплесків вітає автора й виконавця «Жалібного Марша». То було в 1908 р[оці]. А чотири роки

пізніше українське громадянство м. Києва з сумом і жалем виряжало в далеку дорогу повік незабутнього Миколу Лисенка. Виряджало й промовляло:

«Вирядили ми свого Батенька
В далеку дорогу,
А за його Україна ненька
Помолиться Богу»...

Висновок. Отже, до історії української музичної культури М. Лисенко увійшов не тільки як видатний композитор, педагог та музично-громадський діяч, а й як талановитий піаніст-виконавець і популяризатор шедеврів світового мистецтва й перлин рідної культури, а також своїх власних багатьох високохудожніх надбань. Як видно з цього спогаду Михайла Тележинського, Микола Лисенко постійно перебував у творчому пошуці, але при тому був дуже вимогливий до авторського тексту та інтерпретації своїх композицій. Творчість композитора була новим етапом і відіграла основоположну роль в історії української музичної культури, адже вона зросла й розвинулася на основі глибокого проникнення в народне життя й народну творчість.

Література:

1. *Архімович Л., Гордійчук М.* Микола Лисенко : Життя і творчість / Л. Архімович, М. Гордійчук. – К. : Муз. Україна, 1992. – 256 с.
2. *Булат Т.* Микола Лисенко / Т. Булат. – К. : Муз. Україна, 1977. – 118 с.
3. *Дремлюга М.* Українська фортепіанна музика / М. Дремлюга. – К., 1958. – 167 с.
4. *Грушевський М.* Спомини / М. Грушевський // Київ. – 1988. – № 12. – С. 133.
5. *Зленко Г.* Забута біографія / Г. Зленко // Музика. – 1994. – № 3. – С. 25-27.
6. Історія української музики : У 6 т. / Ред.кол. *М. М. Гордійчук* (голова), відп. ред. *Л. О. Пархоменко*. – К. : Наук. думка, 1992. – Т. 4. – 649 с.
7. Історія української музики / Ред. кол. *М. М. Гордійчук* (голова), відп. ред. *Т. Булат*. – К. : Наук. думка, 1989. – Т. 2. – 464 с.
8. *Козаренко О.* Творець національного стилю / О. Козаренко // Музика. – 1992. – № 6. – С. 14–15.
9. *Курковський Г. М. В.* Лисенко – піаніст-виконавець / Г. Курковський. – К. : Муз. Україна, 1973. – С. 98–112.
10. Лисенко Микола // Енциклопедія Українознавства / Гол. ред. В. Кубійович. – Л., 1994. – Т. 4. – С. 1259–1296.
11. *Лисенко Ост.* Спогади про батька / Ост. Лисенко. – К. : Муз. Україна, 1998. – 368 с.
12. *Медведик П.* Діячі української музичної культури (Матеріали до біо-бібліографічного словника) : Тележинський Михайло // П. Медведик / Записки НТШ : Л., 1996. – С. 539–540. – (Праці Музикознавчої комісії. – Т. ССXXXII).
13. Микола Лисенко у спогадах сучасників / Упор. *Р. Пилипчук*. – К. : Муз. Україна, 2003. – Т. 1. – 343 с.

14. Муха А. Тележинський Михайло // Муха А. Композитори України та української діаспори : довідник / Антон Муха. – К. : Муз. Україна, 2004. – С. 293–294.
15. Огієнко І. Українська культура / І. Огієнко. – К. : Абрис, 1991. – С. 8.
16. Пухальський В. Микола Віталійович Лисенко / В. Пухальський // М. В. Лисенко у спогадах сучасників / Ред. Р. Пилипчук. – К. : Муз. Україна, 1968. – С. 283.
17. Скорульська Р. До проблеми створення наукової біографії М. В. Лисенка / Р. Скорульська // Микола Лисенко та українська композиторська школа : зб. наук. праць. – К. : ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України, 2004. – С. 64–75.
18. Тележинський М. Микола Лисенко / М. Тележинський // Церква і нарід (двотижневик, присвячений церковним і церковно-громадським справам) (Кременець). – 1937. – 15 жовт. – Ч. 20. – Рік 3. – С. 687–691.
19. Тележинський М. Український композитор К. Стеценко (до історії української пісні / М. Тележинський // Українська нива. – Варшава, 1928.
20. Товстуха Є. Микола Лисенко / Є. Товстуха. – К. : Муз. Україна, 1970. – 257 с.
21. Філоненко Л., Молчко У. Музикознавчо-публіцистичний нарис Михайла Тележинського «Український композитор Микола Дмитрович Леонтович (1877–1921)» на сторінках часопису «Українська нива» / Л. Філоненко, У. Молчко // Минуле і сучасне Волині та Полісся. Володимир-Волинський в історії України і Волині : Наук. збірник. – Луцьк, 2009. – Вип. 32. – 318 с.
22. Філоненко Л., Молчко У. Музикознавчі нариси Михайла Тележинського «Український пісняр Микола Дмитрович Леонтович (1877–1921)» і «Кирило Стеценко (1882–1922)» / Л. Філоненко, У. Молчко // Музикознавчі студії інституту мистецтв ВНУ та НМАУ / Упор. О. Коменда. – Луцьк: ВНУ, 2009. – Вип. 4 – 111 с.
23. Чаговець В. М. Лисенко / В. Чаговець. – К. : Муз. Україна, 1985. – С. 1–15.
24. Шиманський П. Музична культура Волині першої половини ХХ ст.: монографія / П. Шиманський. – Луцьк : РВВ «Вежа» ВДУ ім. Лесі Українки, 2005. – 170 с.
25. Шиманський П. Про що розповіли архіви... / П. Шиманський // Музика. – 1997. – № 1. – С. 22, 23, 28.
26. Шиманський П. Хорова творчість волинських композиторів першої половини ХХ століття: навчальний посібник / П. Шиманський. – Луцьк : ВНУ, 2010. – 258 с.

УДК78ю087.6:82-1]:78.071.1 Лисенко

Ірина ЩУКІНА (Київ)

ІМПРОВІЗАЦІЯ МИКОЛИ ЛИСЕНКА ДЛЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ: ПРЕЗЕНТАЦІЯ НЕВІДОМОГО АВТОГРАФУ

У статті йдеться про неопубліковану незавершену транскрипцію української народної пісні “Ой, у полі та й у Баришполі” для фортепіано Миколи Лисенка, що була знайдена за згадкою Галини Лисенко про виконання імпровізації на тему цієї пісні для Лесі Українки. Порушується питання про тонкі нюанси взаєморозуміння між композитором і поетесою у сприйнятті народної пісні. Пропонується версія закінчення твору.